

СЪДЕБНИЯТ ПРОТОКОЛ

Георги Ганчев

старши асистент по Граждански процес
в Юридическия факултет на Пловдивския университет
„Паисий Хилендарски“

1. Законът определя, че за всяко съдебно заседание в гражданския процес, независимо дали е протекло публично или при закрити врати, се съставя протокол на български език. Използването на чужд език е допустимо само „... ако някои фрази или думи ... имат особено значение за делото ...“¹. Такива са например случаите, когато се налага записването на правни термини на латински, специфична юридическа терминология или други особени изрази на чужд език по дела с международноправен елемент. Протокол се изготвя и при извършването на действия по делегация, а също и на оглед от състава на съда или на делегиран негов член.

Съгласно изискванията на чл. 126, ал. 1 ГПК протоколът технически се оформя от секретаря под диктовката на председателя на съдебния състав. В него се отразяват всички извършени от съда и страните процесуални действия в съдебното заседание. Нещо повече — самото документиране представлява едно процесуално действие. Но в протокола също така се записват и действията, извършени от други лица, които не са страни по спора, а правоотношенията, в които участват, „имат служебен и производен характер спрямо основното процесуално правоотношение между защитния орган и страните“² (като например — дадените пред съда свидетелски показания, заключението на вещото лице, участието на преводачи и тълковници). Съдебният протокол трябва да съдържа данни за³: мястото и времето на заседанието (включително като се посочват неговото начало и закриване);

имената на членовете на състава и секретаря; номерът на делото; страните по спора и техните процесуални представители; исканията и възраженията на страните; определенията на съда, постановени в течение на процеса. Председателят, под чиято диктовка се съставя протоколът, е длъжен да отрази и допусне записването на всички извършени в съдебно заседание процесуални действия и изявления.

Това не означава, че страните не могат да вземат активно участие в документирането. Те (или техните пълномощници) имат право да поискат да бъдат записани в протокола (включително дословно) направени от тях изявления (например — изложени искания или възражения; твърдения в подкрепа на последните; доводи по време на устните прения). Също така страните могат да настояват да се възпроизведат буквално цели изрази от дадени свидетелски показания или изнесеното от други, участващи по делото, лица. Би трябвало да добавя, че при точно водене на протоколите по едно съдебно дело от тях ще могат да бъдат почерпени и данни за спорното материално правоотношение (пoredством изпесения в първото заседание задължителен доклад по чл. 108 ГПК) за представените и приети от съда доказателства и въобще ще се събере цялата необходима информация⁴, която ще даде възможност на решаващия състав да създаде свободното си вътрешно убеждение по чл. 188, ал. 3 ГПК при постановяване на своя защитно-санкционен акт, или би могла да послужи на погорните инстанции, за да разрешат спора по същество или да проконтролират безпородността на вече извършените процесуални действия и постановенията по обжалвани актове на съда. Същевременно протоколът не трябва да бъде обременяван с ненужна информация, която аналогично на предпоставките за събиране на доказателствени средства, не е необходима, относима и допустима по делото, и не е свързана със същността на извършваните процесуални действия.

Струва ми се обаче, че с напредването на технологиите би могло de lege ferenda, с оглед на правната сигурност, да се помисли и евентуално — да се въведе, задължително пълно записване или закрепване върху материален (например — магнитен) носител на извършените в съдебно заседание устни процесуални действия⁵.

Това е един от възможните способи, чрез които може да се докаже със сигурност дали едно или друго процесуално действие е било извършено.

2. Съдебният протокол трябва да бъде изготвен в тридневен срок от деня на съдебното заседание, а при необходимост е възможно този срок да бъде продължен. Като всеки документ протоколът не трябва да има зачерквания, изтривания, прибавяния или каквито и да е поправки. Разбира се, съществува принципна възможност, при спазване на съответния съдопроизводствен ред, впоследствие да бъдат отстранени допуснати правописни или други граматически грешки, а също и направените съкращения да бъдат изписани изцяло. При всички случаи направените промени не трябва да изменят или допълват смисъла или същността на извършените от страните и съда процесуални действия.

2.1. В този срок е необходимо секретарят, и най-вече — председателят, да подпишат протокола, като по този начин не само ще потвърдят верността на удостовереното в него, но и ще го валидират в качеството му на такъв.

Този момент е много важен, защото съдията (именно той) е длъжностното лице, което е овластено от закона чрез своя подпис да придаде на протокола качеството му на официален документ от категорията на свидетелстващите. А като такъв той вече ще притежава материална доказателствена сила, обвързваща съда, по отношение на удостовереното в него във връзка с действията, осъществени от решаващия орган за заявеното или извършеното пред него. Протокол, в който липсват подписите на съдията и съдебния секретар по делото, няма качеството на официален документ. Нещо повече — така съставеният документ не ще може да бъде наречен протокол⁶, тъй като няма да се отличава с характеристиките на последния, а ще бъде един частен, при това неподписан, документ — без доказателствена стойност. Само на това основание постановеното по делото решение ще бъде порочно, изразяващо се в неправилност, поради допуснато нарушение на съществено процесуално правило при разглеждане на делото, което ще бъде абсолютно отменително основание при въззивно и касационно обжалване на решението⁷.

2.2. Когато в съдебния протокол липсва подписът на съдията или съдебния секретар по делото, но е налице другият, проблемът се усложнява. Длъжностите на двамата не са равностойни, а оттам е различно и значението за делото от непоставянето на някой от техните подписи. Неподписването на протокола от председателя на състава винаги съставлява съществено нарушение на съдопроизводствените правила⁸. Той е лицето, което с подписа си може да потвърди верността на изготвения от секретаря протокол и удостоверените в него факти и обстоятелства. У нас съдебният секретар е само едно длъжностно лице, което изпълнява изцяло технически функции⁹, затова неполагането на подпис от секретаря не се свързва с допуснато нарушение на съществено процесуално правило, а оттам не се отразява върху редовността на водения протокол¹⁰ и постановеното решение.

3. Ако протоколът не бъде изготвен в определеното време, председателят трябва да обяви нов срок, който да се съобщи на всяка от страните и на другите участници в съответното заседание лица. Срокът, подобно на този, в който трябва да бъде обявено съдебното решение, е инструктивен и неспазването му не би довело до опорочаване на постановения съдебен акт.

По-важният въпрос е дали неуведомяването на страните би могло да бъде основание за въззивно и касационно обжалване (по-конкретно — да се приравни на нарушение на съществено процесуално правило. Струва ми се, че въпреки формализмът и затруднението, което се създава за съда, ще трябва да предпочетем защитата интересите на заинтересуваната страна. Неуведомяването само по себе си не би било основание за обжалване на постановеното решение, освен ако страната твърди, че има допуснати грешки в протокола и не е могла да поиска поправка в срок поради ненавременното му изготвяне, а установяването на този факт е невъзможно да стане пред по-горестоящата съдебна инстанция. В такъв случай ще сме изправени пред нарушение на съществено процесуално правило, което е могло да се отрази върху правилността на защитно-санкционния акт. Но ако твърдяното невярно удостоверяване не може да даде отражение върху законосъобразността на постановеното съдебно решение

или ако висшестоящият съд може да разреши спорния проблем, то в такъв случай мисля, че няма да е налице основание за обжалване на постановения акт. Така например, ако някоя от страните счита, че показанията на свидетел не са записани правилно, като същевременно е пропуснала срока за поправка на протокола поради неговото по-късно изготвяне и неуведомяването ѝ, то би могла да поиска от въззивния съд въз основа на чл. 205 ГПК да го разпита отново непосредствено, но аналогичното не би могло да се извърши от касационната инстанция и резултатът ще бъде отмяна на решението на въззивния съд по чл. 218б, ал. 1, б. „в“ ГПК.

3.1. В седмодневен срок след изготвянето на протокола всяко от участващите по делото лица може да поиска той да бъде поправен. Преди реформата на ГПК от края на 1997 г. (ДВ, бр. 124 от 1997 г.) легитимирани да поискат поправка бяха само страните. В процесуалната теория се застъпваше становището, че не само те имат това процесуално право¹¹, но законодателно въпросът не беше уреден. Едва след тези промени се достигна до настоящото разрешение, което е много по-удачно, защото се даде възможност на всички участващи в производството лица да поискат поправка. Позитивите на новата уредба се разкриват много ясно, ако си представим, че показанията на свидетел или устно даденото заключение на вещо лице са записани погрешно. Получава се така, че те и двамата носят наказателна отговорност за изложеното пред съда¹², а в случай, че думите им са записани погрешно, нямат възможност да поискат поправка на протокола и трябва да очакват някоя от страните да сезира съда или да бъдат разпитани повторно.

Самото производство във връзка с поправката се свързва с насрочването на открито съдебно заседание, в което се призовават и могат да вземат участие молителят и страните по делото, като се изслушват обясненията на секретаря, изготвил технически протокола. Допустими са всички доказателствени средства, за да може да се докаже извършването, респективно — неизвършването, на едно или друго процесуално действие. В закона не е указано изрично, но ми се струва, че при нужда трябва да се призоват, а евентуално — и да се разпитат, и други участващи лица. Така

например, ако някоя от страните е направила искане за поправка предвид невярно отразените показания на свидетел или отговори на вещо лице, то безспорно ще трябва да бъдат изслушани и самите те.

3.2. Професор Силяновски застъпва становището¹³, че в това производство съдът заседава и решава еднолично — чрез своя председател. Действително, чл. 126, ал. 2 ГПК предвижда, че „По тях [искането за поправка] се произнася председателят ...“, но ми се струва, че настоящата уредба не е съвсем прецизна и не отчита инстанционността при разглеждането на делата, поради следните причини.

В чл. 481, ал. 2 от Закона за гражданското съдопроизводство (ЗГС — отм.) се е предвиждало протоколът да се подписва не само от председателя, а от целия състав на съда. В Решение № 152/1933 II г.о. на ВКС се отбелязва, че по този начин „...се цели да се контролира и удостоверява съдържанието на протокола от състава, който при проверката може да внесе поправки и допълнения.“¹⁴ Въпросът, който се поставя сега, е: дали, след като чл. 126, ал. 2 ГПК постановява, че „Протоколът се подписва от председателя ...“, то и в заседанието за поправка е уместно да участва само той? Проблем не възниква в първоинстанционните съдилища, защото там съдът заседава еднолично. Но по-различно е пред въззивната и касационна инстанция, където законът предвижда, че производството по едно дело се извършва пред съдебен състав. Известно е, че властта да се правораздава по конкретен спор отпада едва когато се постанови решение или определение от категорията на тези, които съдът не може сам да измени или отмени. Производството за поправка на съдебния протокол не е самостоятелен етап от развитието на процеса. Нещо повече — спорът не се пренася за разрешаване пред висшестоящия съд. Ако допуснем извършването на поправка без участието на целия състав на съда, то до голяма степен може да се предреши и крайният акт на решаващия орган, като се повлияе косвено и върху свободното вътрешно убеждение по чл. 188, ал. 1 ГПК. Излиза, че делото се разглежда от колегиален орган, но по отношение на определени процесуални действия мнозинството от състава нито взема участие, нито може да въздейства, а е обвързано от тях при своята решаваща дейност. Освен

това, главната роля на председателя на състава е да ръководи съдебното заседание, а не да го провежда сам. Затова ми се струва за уместно *de lege ferenda* целият състав на съда да взема участие при разглеждането на искането за поправка.

3.3. Във връзка с възможността да бъде поискано извършването на поправка от страната проблеми могат да възникнат в случаите, които се отнасят до протоколите от последното заседание, когато приключват устните прения и делото се обявява за решаване в някоя инстанция. Практиката показва, че обикновено съдията или член на решаващия състав (най-често — докладчикът) след подписването на протокола го оставя при себе си за решаване. За страната, желаеща да се запознае с така изготвения протокол, за да поиска евентуално неговата поправка, не остава нищо друго, освен да отиде на място при съответния съдия да го прочете.

4. Напълно е възможно, особено в случаите на бързите производства по чл. 126а и сл., да се достигне до положение, при което съдът е постановил своето решение или определение за прекратяване на производството по делото преди още да е изтекъл срокът, в който може да бъде поискано извършването на поправка в протокола от последното заседание. Проблем възниква в случаите, когато са налице предпоставките, за да се поиска поправка на протокола, като основателно се поставя въпросът — какъв е пътят за защита на заинтересуваната страна? Ако се задоволи със самостоятелно искане за поправка по чл. 126, ал. 2, то най-вероятно до произнасянето на съда ще е изтекъл преклузивният срок за обжалване. Затова ще бъде необходимо успоредно с искането за поправка да се подаде в срок и съответна жалба срещу постановлението на решаващия орган. Съдът ще бъде длъжен да се занимае с молбата въпреки че вече е постановил акт, който не може да измени или отмени самостоятелно. В този случай жалбата няма да бъде придвижена пред по-горестоящата инстанция, докато няма произнасяне във връзка с основателността на искането по чл. 126, ал. 2. Независимо от резултата, дори и да е уважена молбата за поправка на протокола, решаващият орган не би могъл да постанови друг защитно-санкционен акт. При положение, че след така извършената поправка би се достигнало до нови

фактически и/или правни изводи, които да се отразяват и върху законосъобразността на постановения акт, то евентуалният порок ще бъде отстранен по пътя на обжалването от въззивната или касационна инстанция. Категорично трябва да се отхвърли възможността въпросът за непълното, неточно или невярно отразяване в протокола да се решава в производството за обжалване на постановения съдебен акт.

5. С изтичането на седмодневния срок, в който може да бъде поискана поправка на протокола, последният се валидира окончателно. Оттук насетне всеки следващ съдебен състав е длъжен да приеме, че обстоятелствата, които са отразени в него, действително са се осъществили и че вярно са удостоверени извършените от страните и съда процесуални действия в съдебното заседание¹⁵. Това особено се откроява при евентуалното обжалване на постановеното съдебно решение пред висшестоящи съдилища. Недопустимо е, както вече отбелязах, с подаването на жалба срещу постановеното решение или определение да се цели и изисква поправка на протокола. Следващите съдебни инстанции нямат правомощието да постановяват поправяне на протоколите на долостоящите съдилища.

6. Приема се за допустимо¹⁶ упълномощаването на процесуален представител да бъде извършено чрез волеизявление на страната, направено пред съда, и вписано в протокола на съответното съдебно заседание. Но дали това е достатъчно, и ще се удовлетворят ли изискванията на закона?

Член 21 от ГПК, като специален спрямо общата уредба на представителството по Закона за задълженията и договорите, определя изискванията за формата и редовността на упълномощаването — „Пълномощниците се легитимират с пълномощно, подписано от страната или от нейния представител.“ — т. е., пълномощното трябва да бъде писмено, а не устно. Вярно е, че тази форма не е допълнително утежнена с изискването за нотариална заверка на подписа¹⁷ (в този смисъл е и практиката на Върховния съд — Решение № 1524 от 7 юли 1959 г. по гр. д. № 3851/59 г. на II г.о. — „Пълномощниците се легитимират с пълномощно, подпи-

сано от страната, без да се изисква нотариална заверка на подписа на упълномощителя.“), но все пак е необходимо след текста да бъде положен подписът на упълномощителя. Когато страната упълномощава представител в съдебно заседание и това нейно волеизявление се записва в протокола, се удовлетворяват само частично условията на чл. 21, що се отнася до спазването на изискването за материализиране на направеното волеизявление в писмена форма. Но законът недвусмислено указва за необходимостта от полагането на подпис, който се включва в съдържанието на писмената форма на пълномощното, а съдебният протокол се подписва само от председателя и секретаря на съда, а не и от страната (в случаите на нотариална заверка нотариусът удостоверява именно че подписът е положен или потвърден пред него). Можем ли при това положение, с оглед на настоящата уредба, да приемем, че ще бъде извършено валидно упълномощаване? Струва ми се, че отрицателният отговор идва от само себе си.

Допълнителни аргументи, в подкрепа на изразеното тук становище, можем да почерпим и от по-старото ни законодателство. Член 133 ЗГС изрично е посочвал, че „Пълномощното може да бъде устно или писмено.“, като по-нататък, в ал. 2 и 3, е добавял условията¹⁸, които трябва да се спазват, за да бъде валидно устното упълномощаване, т. е., законодателят изрично е регламентирал и указал за възможността пълномощното да бъде устно, като е поставил и съответни изисквания.

Независимо от това мисля, че все пак е възможно страната в гражданския процес да упълномощи валидно процесуален представител в съдебно заседание чрез вписването на направеното волеизявление в съдебния протокол, но при спазването на едно допълнително изискване. В чл. 125 ГПК е предвидено, че протоколът, удостоверяващ сключването на съдебна спогодба, се подписва и от страните по нея, защото за тях тя е един договор, пораждащ съответни материалноправни и процесуалноправни последици. Ако законът допуска съдебният протокол да бъде подписван от страните по делото, то при едно разширително тълкуване на чл. 21 във вр. с чл. 126, и използвайки по аналогия правилото на чл. 125 ГПК, бихме могли да достигнем до извода, че за да бъде валидно така извършеното упълномощаване, страна-

та, която извършва волеизявлението, трябва да подпише протокола от съдебното заседание наред с председателя и секретаря на съда. Само така ще могат да бъдат изпълнени и удовлетворени законовите изисквания.

7. Съдебният протокол може да инкорпорира в себе си актове на съда, които имат свой собствен и отделен от него правен режим, като например определения и разпореждания. В тези случаи той служи като веществен носител, материализиращ съответните съдебни актове. Затова има значителна разлика между протокола и изредените постановления. Последните представляват официални диспозитивни документи (материализират разпоредително волеизявление на своя издател).

Протоколът, за разлика от различните видове съдебни постановления, не създава права или задължения за участващите в производството лица, а единствено отразява в съдържанието си извършените в съдебно заседание процесуални действия и изявления на участниците в процеса. Ето защо ако протоколът в качеството си на констативен акт може да бъде верен или неверен, то съдебните постановления като разпоредителни документи могат да бъдат само валидни или невалидни¹⁹. Затова при допуснатата грешка в протокола той може да бъде поправян в производството по чл. 126, ал. 2 ГПК, а определенията, разпорежданията и решенията подлежат на обжалване пред висшестоящата инстанция, макар и да са подчинени на различен режим.

Заслужава да се отбележи, че в своята практика Върховният съд е приемал, че писмените защиты, които страните или техните представители излагат по делото, са неразривна част от съдебните протоколи²⁰.

8. Възможно е съдебният протокол по едно дело да се представи като доказателство по друго. В тези случаи неговата доказателствена стойност се свързва единствено с качеството му на писмено доказателствено средство — официален свидетелстващ документ. Но ако страната желае да се ползва от дадените пред съда и удостоверените в протокола показания на свидетели, заключения на вещи лица, събрани писмени доказателства или други

извършени процесуални действия в качеството им на такива, то в такъв случай тя ще трябва да се съобрази с изискванията, установени в процесуалния закон за представяне, допускане и събиране на съответното доказателствено средство. Така например, ще бъде необходимо свидетелят да даде своите показания устно пред решаващия състав, вещото лице да бъде назначено от съда по конкретното дело и да представи заключението си в съдебно заседание (само по този начин свидетелите и вещите лица ще носят наказателна отговорност за неверни показания и заключения, ще могат да бъдат разпитани от страните, а съдът ще може да ги възприеме непосредствено), писмените доказателства да бъдат представени в изискуемата от закона форма (с оглед евентуалното им оспорване), обясненията на страната да се дадат пред съда и т. н. В противен случай те няма да притежават характерната си доказателствена стойност, освен ако има обективна невъзможност за събирането им (например свидетел е починал) или по отношение на събраните доказателства се намираме пред хипотезата на чл. 119, ал. 1 ГПК — при оттегляне на иска и след неговото ново предявяване — „... ако за тяхното повторно събиране има мъчно преодолима пречка“.

Доказването, което се извършва чрез съдебния протокол, аналогично на това посредством съдебно решение²¹, е косвено. Съдебният протокол удостоверява пряко само извършените от съда, страните и другите участващи в производството лица процесуални действия (например: исканията, твърденията и доводите на страните; дадените свидетелски показания; заключението на вещото лице и т. н.), но не и фактите, които са предмет на доказване по следващ процес. За тях съдът създава своето собствено вътрешно убеждение свободно, а съдебният протокол ще послужи за доказване на доказателствен факт, от който могат да се направят изводи за правнорелевантен факт.

Не на последно място, при използването на съдебен протокол от едно дело в друго той ще се яви като случаен документ (с оглед на съставянето му), което ще ни изправи пред всички трудности и проблеми, срещани в процеса на доказването²².

При всички случаи обаче той може да бъде използван като „начало на писмено доказателство“ по чл. 134, ал. 2 ГПК.

- ¹ Член 106 от Закона за съдебната власт.
- ² СТАЛЕВ, Ж. Българско гражданско процесуално право. С., 1999, с. 45.
- ³ За разлика от ГПК, където единствено текстът на чл. 126 е посветен на съдебния протокол, в ЗГС (отм.) е съществувала значително по-подробна уредба, намерила израз в чл.чл. 478 — 484.
- ⁴ „В него се отразяват всички съдопроизводствени действия на страните и съда, а така също показанията на свидетелите, заключенията на експертите, представените писмени доказателства и пр.“ — Р. № 790 от 13 октомври 1983 г. по гр. д. № 567/83 г., III г.о. ВС. [Правноинформационна система СИГЛА 2.1]
- ⁵ За рисковете от възможността за непълно отразяване в съдебния протокол на извършените устно процесуални действия обръща внимание в монографичното си изследване и СТАМБОЛИЕВ, О. Обективно съединяване на искове в гражданския процес. С., 1999, с. 96.
- ⁶ Цитираното р. 790 от 13 октомври 1983 г. — „Протоколът се подписва от секретаря и председателя. Наличието на тези два подписа е задължително условие, за да се приеме, че действията и изявенията по него са направени, а доказателствата — събрани. Нещо повече, тези подписи удостоверяват не само верността на отразеното в протокола, но са задължително условие, за да се приеме, че действително такъв протокол и в такъв вид е бил съставен. От това следва, че неподписването на протокола от тези длъжностни лица и особено от председателстващия съдия го лишава от качеството му на протокол на съдебното заседание. Това означава, че такъв не е съставен.“
- ⁷ Разбира се, трябва да се отчита разликата между предмета на дейност на въззивната инстанция (материалноправен спор) и на касационната инстанция („... законосъобразността и истинността на обжалваното съдебно решение ...“) Вж по-подробно МИНГОВА, А. Въззивно и касационно обжалване на съдебните решения. С., 1998, с. 67 и сл.
- ⁸ Решение № 159 от 14 февруари 1955 г. на II г.о. ВС по гр.д. № 578/55 г. — „Неподписването на протокола на откритото съдебно заседание от председателя на състава, разгледал делото, а подписването му само от секретаря, ако действията, извършени в това заседание, са от значение за решаване на делото, съставлява съществено нарушение на съдопроизводствени правила.“; Вж и р. № 2398 от 23 декември 1961 г. по гр. д. № 8875/61 г. на II г.о. ВС — „Съгласно чл. 126, ал. 2 ГПК протоколът се съставя по диктовката на председателя на състава и поради това само с неговия подпис ще се потвърди достоверността на данните, съдържащи се в същия протокол. Само подписът на секретаря не може да направи достоверни данните в протокола.“
- ⁹ Решение № 2504 от 13 октомври 1964 г. по гр. д. № 1879/64 г. на II г.о. ВС — „... протоколът се съставя под диктовка на председателя на състава, секретарят-протоколист е техническо лице, което взема бележки и го написва.“
- ¹⁰ Вж цитираното решение на ВС. Обрато — СТАЛЕВ, Ж. Цит. съч., с. 248.
- ¹¹ Така СИЛЯНОВСКИ, Д. и Ж. Сталев. Граждански процес. Т. 1. С., 1958, с. 367; СТАМБОЛИЕВ, О. Участници в исковото съдопроизводство. С., 1989, с. 142 — 143. Обрато ВЕНЕДИКОВ, П. Писмени доказателства и свидетелски показания в гражданския процес. С., 1994, с. 81.

- ¹² Член 290 и 291 НК.
- ¹³ СИЛЯНОВСКИ, Д. и Ж. Сталев. Цит. съч., с. 330.
- ¹⁴ МЕВОРАХ, Н. и Д. Лиджи. Закон за гражданското съдопроизводство — текст, мотиви, библиография и съдебна практика. Т. I. С., 1935, с. 689.
- ¹⁵ Решение № 784 от 10 май 1955 г. на IV гр.о. по гр.д. № 2396/55 г. — „При положението, че в срока по чл. 126 ГПК не е искано никакво поправяне на същия протокол, следва да се приеме, че в него е отразено действителното положение.“
- ¹⁶ СТАЛЕВ, Ж. Цит. съч., с. 170.
- ¹⁷ На този факт трябва да обърнем внимание, затова защото не е толкова рядко явление незаконосъобразната практика (особено в първоинстанционните съдилища), когато процесуален представител на страната не е адвокат (а например по чл. 20, б. „б“ — родител, дете или съпруг), да се изисква пълномощното да бъде с нотариално заверен подпис. Различно е по ЗГС, където чл. 133 изисква писменото пълномощно да бъде заверено от нотариуса.
- ¹⁸ „Устното пълномощно или преупълномощаване се дава пред секретаря на съда, който го записва в особен лист и го заверява с подписа си. Секретарят на съда, ако не познава упълномощителите, се удостоверява за тяхната самоличност чрез двама познати нему свидетели. Упълномощаването по този ред става само в деня на разглеждане на делото, като листът, в който е записано пълномощното, се прилага към делото.“ — Член 133, ал. 2 ЗГС (отм.). Вж и ал. 3 — „Упълномощаването може да стане и пред самия съд; в тоя случай то се отбелязва само в протокола.“
- ¹⁹ ВЕНЕДИКОВ, П. Цит. съч., с. 33.
- ²⁰ РОЗАНИС, Соломон. Въпроси на гражданския процес. С., 1992, с. 42; Вж и Р. № 2191 от 14 ноември 1967 г. по гр.д. № 1630/67 г. на I г.о. ВС — „Писмената защита, представена от страната или нейния пълномощник, е част от протокола на съда за разглеждане на делото. Тя трябва да се депозираща пред съда при разглеждане на делото. Допуснимо е да се представи и след заседанието, но тя трябва да съдържа само изявления, изказвания и доводи на страната, които са направени устно пред съда при разглеждане на делото, по които съдът е длъжен да се произнесе.“
- ²¹ СТАЛЕВ, Ж. Сила на пресъдено нещо. С., 1959, с. 143.
- ²² По-подробно за случайните писмени доказателства вж ВЕНЕДИКОВ, П. Писмени доказателства и свидетелски показания в гражданския процес. С., 1994, с. 88 и сл.

СЪДЕБНИЯТ ПРОТОКОЛ (THE COURT RECORD)

Author(s): Georgi Ganchev

- **Keywords:** court record
- **Summary/Abstract:** The present work provides a brief analysis on the notion, meaning and content of the court protocol as a mandatory document both in open and closed court sessions. The problem of its issuance, its evidentiary weight and its use as a “start of written evidence” are considered.

TRANSLITERATED REFERENCES NOT WRITTEN IN THE ROMAN SCRIPT

- СТАЛЕВ, Ж. Българско гражданско процесуално право. С. (STALEV, Zh. Balgarsko grazhdansko protsesualno pravo. S.), 1999
- СТАМБОЛИЕВ, О. Обективно съединяване на искове в гражданския процес. С. (STAMBOLIEV, O. Obektivno saedinyavane na iskove v grazhdanskia protses. S.), 1999
- СИЛЯНОВСКИ, Д. и Ж. Сталев. Граждански процес. Т. 1. С. (SILYANOVSKI, D. i Zh. Stalev. Grazhdanski protses. T. 1. S.), 1958
- СТАМБОЛИЕВ, О. Участници в исковото съдопроизводство. С. (STAMBOLIEV, O. Uchastnitsi v iskovoto sadoproizvodstvo. S.), 1989
- МИНГОВА, А. Въззивно и касационно обжалване на съдебните решения. С. (MINGOVA, A. Vazzivno i kasatsionno obzhalvane na sadebnite resheniia. S.), 1998
- ВЕНЕДИКОВ, П. Писмени доказателства и свидетелски показания в гражданския процес. С. (VENEDIKOV, P. Pismeni dokazatelstva i svidetelski pokazania v grazhdanskia protses. S.), 1994
- МЕВОРАХ, Н. и Д. ЛИДЖИ. Закон за гражданското съдопроизводство – текст, мотиви, библиография и съдебна практика. Т. I. С. (MEVORAN, N. i D. LIDZHI. Zakon za grazhdanskoto sadoproizvodstvo – tekst, motivi, bibliografia i sadebna praktika. T. I. S.), 1935
- РОЗАНИС, Соломон. Въпроси на гражданския процес. С. (ROZANIS, Solomon. Vaprosi na grazhdanskia protses. S.), 1992
- СТАЛЕВ, Ж. Сила на пресъдено нещо. С. (STALEV, Zh. Sila na presadeno neshto. S.), 1959